دورنما

اوباما در حال موفقیت در کنگره شکست در افکار عمومی

ادامه از صفحه یک

ارنست مونیز وزیر انرژی امریکا با «استنی هویر» رهبر شماره ۳ دموکرات‌ها در مجلس نمایندگان امریکا هم به تبادل نظر پرداخته است. طبق این گزارش، چندین نفر از دموکرات‌ها بعد از شنیدن استدلال‌های اوباما درباره توافق، به سوی حمایت از اوباما در این زمینه سوق پیدا کردند. «دان کلایدی» نماینده ایالت «میشیگان» که حمایت خود از برجام را اعلام کرده است، می‌گوید اوباما به همان اندازه مذاکره‌کنندگان درباره توافق اطلاع دارد. «رائول گریجالوا» نماینده آریزونا می‌گوید که توضیحات محکم دولت اوباما از توافق، بر مواضع دموکرات‌ها در کنگره کمک می‌کند. «جرولد نادلر» نیز که نماینده یهودیان در کنگره است و دیدار تک نفری با اوباما داشته است، گفت: رئیس جمهور استدلال مؤثری آورده است اما هنوز سؤالاتی دارم. با این حال وی در نشستی در کاخ سفید گفت که اوباما اعتراف کرده است توافق با ایران کامل نیست و ایران همچنان یک دولت «نفرت‌انگیز» دارد.

■ بولتون: بازگشت تحریم‌ها شعار است

نماینده امریکا در سازمان ملل در دولت بوش در مطلبی با رد کردن «برجام» نوشت: «بازگشت تحریم‌ها مثل وردخوانی اوباما درباره همه گزینه‌ها روی میز است، شعار توخالی سیاسی است.» جان بولتون که از چهره‌های جنگ‌طلب جمهوریخواه در امریکاست، مدعی شد: «حتی در شرایط ایده‌آل «مکانیسم حل اختلاف» فرصت‌های بسیاری برای تهران جهت آنکه «بازگشت تحریم‌ها» به زودی به شعاری مسخره تبدیل شود استفاده کند. نقض‌های مدعایی ابتدا به کمیسیون مشترک ارجاع می‌شود و طرف‌های حاضر در آن شاید از یک هیئت مشاوره برای بررسی موضوع درخواست کمک کنند. دستور و حکم غیراجباری دوباره برای ملاحظه و بررسی به کمیسیون برمی‌گردد. مکانیسم بازگشت اختلافات را حل نخواهد کرد بلکه آن را طولانی و ادامه‌دار می‌کند.» بولتون تصریح کرد: «طرح آقای اوباما برای ممانعت از وتوی روسیه یا چین در برابر مسدود کردن بازگشت خودکار تحریم‌ها خطرهای مخفی و پوشیده برای امریکا دارد. بر اساس توافق و قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل اگر یکی از اعضای برجام مدعی یک نقض مهم توافق شود، شورا باید ظرف ۳۰ روز درباره «ادامه لغو تحریم‌ها» رأی‌گیری کند.»

■ جمهوریخواهان به دنبال اسرار ایران در آژانس

«تام کاتن» سناتور جمهوریخواه و «مایک پومپئو» عضو جمهوریخواه مجلس نمایندگان امریکا روز یکشنبه بار دیگر از دولت این کشور خواستند متن توافق محرمانه ایران و آژانس بین‌المللی انرژی اتمی را در اختیار کنگره قرار دهد. این دو نماینده که اولین بار وجود این توافقات را علنی کردند، با انتشار یادداشتی در روزنامه وال‌استریت‌ژورنال، نوشته‌اند: «رئیس جمهور انتظار دارد کنگره بدون آنکه دولت به طور کامل محتوای توافق را به مردم امریکا اعلام کند، در مورد آن رأی‌گیری کند. این هم غیرقابل قبول است و هم کاملاً ناقض قانون بازنگری توافق هسته‌ای ایران؛ قانونی که تنها چند هفته قبل رئیس جمهور هم آن را امضا کرد.» درخواست برای خواندن توافق ایران و آژانس در حالی مطرح می‌شود که هیچ‌یک از اعضا حق ندارند به توافقات محرمانه دوجانبه میان دیده‌بان هسته‌ای سازمان ملل و اعضای دیگر دسترسی داشته باشند.

رویکرد

یک هفته بعد از مرگ ملاعمر و تقویت داعش

پیکان امنیتی افغانستان به سمت مرزها هدف‌گیری شد

کمتر از یک هفته بعد از مرگ ملاعمر رهبر طالبان، دولت افغانستان آرایش امنیتی خود را از محیط داخلی افغانستان به مرزها منتقل می‌کند. این استراتژی همزمان شده با بحث‌هایی که درباره حمایت برخی دولت‌های همسایه افغانستان از داعش به عنوان نیروی جایگزین طالبان مطرح شده است.

به گزارش «جوان»، استراتژی امنیتی ارتش افغانستان طی سال‌های گذشته، مقابله با شبه نظامیان طالبان در محیط داخلی و مقابله روستا به روستا، شهر به شهر و وسؤالی به وسؤالی با آنان بود ولی حالا معصوم ستانکزی سرپرست وزارت دفاع افغانستان می‌گوید که چون «جنگ افغانستان از بیرون مرزها رهبری می‌شود به همین خاطر باید جنگ به مرزهای کشور منتقل شود.» سرپرست وزارت دفاع افغانستان اشاره به کشور خاصی نکرده ولی می‌گوید: «باید هوشیار بوده و فریب کسی را نخوریم و آگاه باشیم کدام دست‌ها در پشت سر جنگ خانمانسوز افغانستان وجود دارد و چه کسانی از این جنگ بهره می‌برند.» وی بلافاصله خاطرنشان کرد، حملات موشکی پاکستان جوابی همانند خودش خواهد داشت. ستانکزی با اشاره به مرگ ملاعمر گفت: «مرگ ملاعمر ثابت کرد طالبان در جنگ افغانستان فریب خورده و مورد استفاده بیگانگان قرار گرفته‌اند.»

سخنان وزیر دفاع افغانستان درباره تغییر استراتژی امنیتی در شرایطی ابراز می‌شود که نزدیک به یک هفته بعد از مرگ ملاعمر رهبر طالبان، از یک سو شکاف در داخل این گروه بر سر رهبری ملا اختر منصور بالا گرفته و از طرف دیگر، برخی کارشناسان می‌گویند دستگاه اطلاعاتی ارتش پاکستان (آی‌اس‌آی) با تغییر استراتژی منطقه‌ای خود، سعی دارد داعش را به عنوان جایگزین طالبان تقویت کند. رسانه‌های پاکستانی آبان ماه ۱۳۹۳ گزارش کردند دولت ایالتی بلوچستان پاکستان با ارسال گزارشی محرمانه به دستگاه‌های امنیتی این کشور، درباره افزایش قابل ملاحظه گرایش افراد در این ایالت به سمت تفکرات گروه تروریستی داعش هشدار داده است. اواسط خرداد ماه ۱۳۹۴ نیز گزارش هایی از بیعت لشکر جهنگوی پاکستان با طالبان منتشر شد، به همین خاطر گزارش هایی وجود دارد که نشان می‌دهد افزایش نفوذ داعش در پاکستان باعث شده دستگاه اطلاعاتی پاکستان به سمت همکاری با داعش گرایش پیدا کرده و آن را به عنوان آلترناتیو طالبان در نظر بگیرد. جدیدترین مستندات از نزدیکی آی‌اس‌آی به داعش، گزارش هایی است که شماری از اعضای مجلس سنای افغانستان در تیر ماه ۱۳۹۴ به دست آورده و گفته‌اند داعش در ولایت ننگرهار از سوی آی‌اس‌آی حمایت مالی می‌شود. همچنین دیروز در اسلام آباد گزارش کشته شدن «ملک اسحاق» رهبر لشکر جهنگوی اعلام شد، به گفته پلیس پاکستان، ملک اسحاق به دنبال جذب نیرو برای داعش بوده است.

■ طالبان: خودنمایی پراکنده همزمان با تلاش برای صلح

شورای امنیت ملی افغانستان دیروز اعلام کرد چهار نفری را که قصد انجام حمله انتحاری به ارگ ریاست جمهوری، ساختمان وزارت دفاع و دو پایگاه نیروهای ائتلاف بین‌المللی مستقر در کابل را داشتند، بازداشت کرده است. شورای امنیت ملی افغانستان می‌گوید بازداشت‌شدگان برای انجام این حملات از شورای پیشاور دستور می‌گرفتند. شورای پیشاور و شورای کویته دو شورایی هستند که رهبری گروه طالبان را در دست دارند ولی ناظران این اقدام طالبان در فضای امنیتی پس از مرگ ملاعمر را ناشی از تلاش این گروه برای ابراز حضور در شرایطی می‌دانند که گزارش‌های مختلفی درباره تضعیف طالبان منتشر می‌شود. روز یکشنبه هم مقام‌های محلی افغان در ولایت فاریاب در شمال افغانستان از درگیری‌های شدید بین طالبان محلی با نیروهای امنیتی افغان خبر دادند که بنابر گزارش‌ها، ۱۲ جنگجوی طالبان در ولسوالی قیصار کشته و ۳۰ نفر دیگر زخمی شده‌اند. با وجود عملیات‌های پراکنده طالبان در فضای مبهم این گروه پس از مرگ ملاعمر، ناظران تأکید دارند قدرت گرفتن داعش و حمایت همسایگان افغانستان از این گروه، طالبان افغانستان را به سمت صلح با دولت خواهد کشید. محمدامین وقاد عضو ارشد شورای عالی صلح طالبان دیروز در گفت و گو با خبرگزاری جمهور افغانستان گفت: «مسئله بنیادی این است که تفاهم با طالبان به یک سرانجام برسد تا در آن صورت هر دو طرف شامل طالبان و حکومت افغانستان در برابر داعش مشترکاً مبارزه کنند! البته داعش در حدی نیست که با طالبان مقایسه شود.»

گزارش یک

محمد بابایی

دیوار دیپلماسی ایرانی-روسی مقابل ماجراجویی در مرزهای سوریه

امیر عبداللهیان: تغییر استراتژیک در نگاه بازیگران منطقه‌ای دیده می‌شود

بحران سوریه در عرصه نظامی و دیپلماتیک شاهد تحولات مهمی است، همزمان که امریکا و ترکیه برنامه‌ای مبهم را برای ایجاد منطقه امن در شمال آن کشور پیگیری می‌کنند، فعالیت‌های دیپلماتیک مسکو، تهران، واشنگتن و ریاض برای پایان دادن به بحران چهار ساله سوریه به صورت قابل توجهی افزایش یافته است.

پایگاه الکترونیکی وال‌استریت‌ژورنال اواخر روز یکشنبه گزارش داد که باراک اوباما رئیس جمهور امریکا به نیروی هوایی این کشور اجازه داده از مخالفان مسلح مورد حمایت واشنگتن، در برابر حملات احتمالی از سوی گروه‌های دیگر، داعش یا حتی ارتش سوریه، حمایت کند. بر اساس این گزارش، تصمیم اوباما که خطر رویارویی مستقیم میان واشنگتن و دمشق را افزایش می‌دهد، پس از بحث‌های چندماهه در مورد نقش امریکا در حمایت از متحدانش در سوریه، اتخاذ شده است. رویترز نیز روز گذشته به نقل از مقامات کاخ سفید گزارش داد که مأموریت نیروهای امریکا انجام حملات تهاجمی علیه گروه داعش و حملات دفاعی در مقابل ارتش سوریه برای حمایت از مخالفان میانه رو در سوریه است. تأکید مقامات امریکایی بر حمایت از مخالفان میانه‌رو در حالی است که مهم‌ترین گروه‌های فعال در شمال سوریه ماهیت تفکیری و افراطی از جمله جبهه النصره دارند. همچنین مقامات واشنگتن اذعان کرده‌اند که برای جذب نیروی میانه‌رو جهت آموزش نظامی با مشکل مواجه هستند و حتی اخیراً تعدادی از نیروهای آموزش‌دیده توسط امریکایی‌ها بلافاصله پس از ورود به سوریه توسط شبه‌نظامیان جبهه النصره دستگیر شدند.

تصمیم اخیر اوباما پس از آن رسانه‌ای شده است که مقامات آنکارا حدود ۱۰ روز قبل از توافق با امریکا برای ایجاد «منطقه عاری از داعش» در سوریه خبر دادند. تحلیلگران از مبهم بودن توافق اخیر آنکارا و واشنگتن حرف می‌زنند و با استناد به مدل لیبی معتقدند که هدف این توافق می‌تواند فراتر از داعش برود و دولت سوریه را هدف قرار بدهد. کشورهای اروپایی و امریکایی در جریان تظاهرات مردمی لیبی قطعنامه‌ای برای حمایت از غیرنظامیان در شورای امنیت سازمان ملل تصویب کردند اما کشورهای عضو ناتو از این قطعنامه برای هدف قرار دادن نیروهای معمر قذافی استفاده کردند که با اعتراض روسیه مواجه شد. باوجود اینکه امریکایی‌ها تأکید دارند که به دنبال حمایت از مخالفان میانه‌رو در مقابل داعش هستند و برنامه‌ای برای رویایی با ارتش سوریه را ندارند، وال‌استریت‌ژورنال در گزارش خود به نقل از مقامات امریکایی تأکید کرده است: «قوانین جدید تنها مربوط به نیروهای آموزش‌دیده توسط پنتاگون است که در شمال سوریه مستقر شده‌اند و این قواعد در مورد نیروهای مورد حمایت امریکا در جنوب سوریه، اعمال نمی‌شود.»

■ اعتراض روسیه

پس از انتشار گزارش وال استریت ژورنال روسیه با صدور بیانیه‌ای ضمن محکوم کردن طرح ایجاد منطقه پرواز ممنوع امریکا در سوریه تأکید کرد این طرح در واقع تلاش‌های دولت سوریه برای مبارزه با تکفیری‌ها را تضعیف می‌کند. دیمیتری پسکوف، سخنگوی کرملین هم در این باره گفت: مسکو بارها تأکید کرده است کمک به معارضان سوری جدا از کمک مالی یا ارسال تسلیحات نظامی به بی‌ثبات‌تر شدن هرچه بیشتر سوریه منجر خواهد شد.

■ فعال شدن دیپلماسی

همزمان با این تحولات در عرصه نظامی فعالیت‌های دیپلماتیک برای حل بحران سوریه روز گذشته شاهد افزایش چشمگیری بود. وزرای خارجه امریکا، روسیه و عربستان روز دوشنبه در دوحه، پایتخت قطر برای اولین بار نشستی سه جانبه برای بررسی وضعیت سوریه برگزار کردند. پیشتر سرگئی لاوروف با معاذ الخطیب رئیس سابق مخالفان سوریه که گفته می‌شود گرایش‌های متعادلی دارد در دوحه دیدار و گفت‌وگو کرده است. دیدار وزرای خارجه امریکا، روسیه و عربستان در حالی صورت می‌گیرد که پیشتر «علی مملوک»، رئیس دفتر امنیت ملی سوریه با وساطت ولادیمیر پوتین رئیس جمهور روسیه با محمد بن سلمان وزیر دفاع عربستان در ریاض دیدار کرده بود. از سوی دیگر قرار است وزیر امور خارجه سوریه و معاون وی پایان هفته جاری وارد تهران شوند و با مسئولان ایران تحولات منطقه را بررسی کنند. روزنامه «الوطن» سوریه به نقل از منابع دیپلماتیک دمشق گزارش داد دستگاه دیپلماسی سوریه آماده است در هفته‌ها و روزهای آتی فعالیت‌هایی داشته باشد و این مسئله در راستای سیاست گشایش برخی از کشورهای عربی و غربی نسبت به سوریه است.

امیرعبداللهیان معاون وزیر خارجه کشورمان درباره آخرین تحولات بحران سوریه و سفر معاون وزیر خارجه روسیه و وزیر خارجه سوریه با اشاره به اینکه «خوشبختانه یک تغییر استراتژیک در نگاه بازیگران منطقه‌ای در قبال سوریه رخ داده است، اگر در چهار سال گذشته بسیاری از بازیگران خارجی توسل به جنگ را راهکار سوریه می‌دانستند، اکنون بخش عمده‌ای از بازیگران توسل و تمرکز بر راه‌حل سیاسی را مناسب‌ترین روش برای حل بحران سوریه می‌دانند»، اظهار داشت: «با آقای دی میستورا گفت‌وگوهای خوبی داشتیم، وی ایده‌هایی دارد که به زودی در شورای امنیت سازمان ملل متحد مطرح خواهد شد، ما دیدگاه‌های خود را به صراحت در این خصوص به نماینده دبیرکل اعلام کردیم، قرار است جلسه‌ای در شهر دوحه در سطح برخی از وزرای خارجه مانند وزیر خارجه روسیه برگزار شود.» امیرعبداللهیان که با شبکه خبری العالم گفت‌وگو می‌کرد، تصریح کرد: «طرح سیاسی چهار ماده‌ای جمهوری اسلامی ایران که توسط آقای ظریف ارائه شده در زمان حاضر یکی از کاراترین و جدی‌ترین طرح‌هایی است که در دستور کار سازمان ملل و بازیگران بین‌المللی قرار دارد.» معاون وزیر خارجه کشورمان با اشاره به اینکه «معتقدیم آنچه به عنوان طرح سیاسی روسیه مطرح شده در واقع نقاط مشترکی است که بین طرح تهران و مسکو قرار دارد، مایلم به صراحت اعلام کنم جمهوری اسلامی ایران قویا به حمایت از متحدانش ادامه خواهد داد»، نسبت به آینده حل بحران سوریه اظهار «خوشبینی» کرد.

گزارش ۲

وزیر خارجه امریکا، اعراب را به اتحاد امنیتی و وزیر خارجه ایران به «خاورمیانه اسلامی» فراخواند

خیز نرم ظریف همزمان با رقص عربی کری

در شرایطی که جان کری به کشورهای عربی سفر کرده تا درباره ایران به متحدان امریکا تضمین امنیتی دهد، ظریف نیز با انتشار مقاله‌ای در چهار روزنامه عربی، اولویت اول ایران را داشتن روابطی خوب و مستحکم با همسایگانش عنوان کرد و توافق وین را دستاوردی برای تمامی منطقه دانست و کشورهای منطقه را به ایجاد خاورمیانه اسلامی فراخواند.

نگرانی کشورهای عربی از جمع بندی مذاکرات هسته‌ای ایران و ۱+۵، مقامات واشنگتن را به منطقه کشانده تا به متحدان عربی‌شان این اطمینان را بدهند که توافق با ایران هرگز امنیت آنها را تهدید نمی‌کند. پس از سفر اشتون کارتر، وزیر دفاع امریکا به منطقه، حالا جان کری، وزیر خارجه این کشور به کشورهای عربی سفر کرده تا از نگرانی آنها از جمع بندی مذاکرات ایران با ۱+۵ در وین بکاهد. از سوی دیگر، محمد جواد ظریف، وزیر خارجه ایران نیز با انتشار مقاله‌ای در چهار روزنامه الشروق مصر، السفیر لبنان، الرای کویت و الشرق قطر، نوشت: توافق وین دستاوردی برای تمامی منطقه است. جان کری در چارچوب سفر دوره‌ای به خاورمیانه پس از مصر به قطر رفته تا با مقامات عربی گفت و گو کند.

کری در حال حاضر برای شرکت در نشست وزرای امور خارجه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در دوحه، پایتخت قطر حضور دارد. وزرای خارجه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس دیروز در قطر و پشت درهای بسته آغاز شد. به گزارش بی‌بی‌سی، جان کری روز یکشنبه در مصر با دفاع از توافق با ایران گفت: «مطلقاً شکی نیست که طرح وین در صورت اجرای کامل، مصر و تمام کشورهای منطقه را امن‌تر خواهد کرد.» به گزارش خبرگزاری فرانسه، یک مقام وزارت امور خارجه امریکا روز دوشنبه گفت: «پس از سفر دوره‌ای اشتون کارتر به خاورمیانه، سفر کری نیز به منظور تلاش برای پاسخگویی به همه سؤالاتی است که ممکن است همچنان برای وزرای شورای همکاری خلیج فارس مطرح باشد. در نهایت ما امیدواریم آنها راضی باشند و از تلاش‌های ما حمایت کنند.»

همزمان با سفر جان کری، محمدجواد ظریف روز دوشنبه مقاله‌ای را با عنوان «الجار ثم الدار؛ یک توصیه اخلاقی یا یک ضرورت راهبردی» منتشر کرد. در ابتدای این مقاله آمده است: «اولویت اول ایران از ابتدا داشتن روابطی خوب و مستحکم با همسایگانش بوده است و این موضوع به ویژه از ابتدای روی کار آمدن دولت جدید ایران به صراحت اعلام و پیگیری شده است. سفر منطقه‌ای من به سه کشور همسایه شامل کویت، قطر و عراق بلافاصله بعد از توافق تاریخی هسته‌ای ایران و ۱+۵، بر همین راهبرد و اهتمام در سیاست خارجی ایران تأکید دارد.» ظریف هفته گذشته در اولین سفر خارجی خود پس از جمع بندی مذاکرات وین، به کویت، قطر و عراق رفت و خواهان اتحاد کشورهای خلیج فارس با ایران علیه افراطی گری در منطقه شد. در دیپلماسی همزمان، جان کری به دنبال تضمین امنیت به کشورهای عربی و ظریف به دنبال جلب افکار عمومی عربی است. ظریف در بخشی از این مقاله با تأکید بر اینکه بی‌ثباتی و ناآرامی مرز نمی‌شناسد، نوشت: «در حال حاضر، منطقه ما در ناآرامی به سر می‌برد و خطرات جدی بنیان‌های جامعه و فرهنگ بسیاری از کشورهای مسلمان این منطقه را به شدت تهدید می‌کند. امروز امنیت هیچ کشوری در این دنیای جهانی شده، نمی‌تواند در محیطی ناآرام تضمین شود.»

■ توافق وین، ضرری برای هیچ کس ندارد

ظریف در این مقاله با اشاره به اینکه جمع‌بندی مذاکرات وین تهدیدی برای کشورها نیست، نوشت: «توافق وین یک شروع ضروری برای منطقه بود و نه تنها به ضرر هیچ یک از همسایگان ما نیست بلکه دستاوردی برای تمامی منطقه است، چراکه به یک تنش غیرضروری و ۱۲ ساله که بیش از همه منطقه ما را تهدید می‌کرد، خاتمه داد. اینک زمان پرداختن به کارهای مهم‌تری است که در رأس آنها جست‌وجوی راهکارهایی است که به ایران و دیگر کشورهای منطقه برای ریشه‌کنی عوامل بی‌اعتمادی و تنش در منطقه کمک کند.»

وزیر خارجه ایران همچنین در ادامه مقاله تأسیس یک مجمع گفت‌وگوی منطقه‌ای در خلیج فارس و در مرحله بعدی بین کشورهای مسلمان خاورمیانه را به منظور تسهیل تعاملات، نیازی اساسی دانست که باید از مدت‌ها قبل به آن پرداخته می‌شد. هرچند ایران و برخی کشورهای عربی در بحران‌های منطقه‌ای از جمله سوریه و یمن با یکدیگر اختلاف نظر دارند ولی به نوشته ظریف، گفت‌وگوهای منطقه‌ای باید بر اساس اهداف مشترک و برخی اصول عمومی پذیرفته شده بین کشورهای منطقه صورت گیرد که مهم‌ترین آنها عبارتند از: احترام به حاکمیت، تمامیت ارضی و استقلال سیاسی تمامی کشورها، مرزهای غیرقابل نقض، عدم دخالت در امور داخلی سایر کشورها، حل و فصل مسالمت‌آمیز اختلافات، ممنوعیت تهدید یا استفاده از زور و اشاعه صلح، ثبات، پیشرفت و سعادت در منطقه.

در ادامه این مقاله آمده است: «همه ما باید این واقعیت را بپذیریم که زمان بازی‌های با حاصل جمع صفر تمام شده و ما همه با هم یا برنده یا بازنده‌ایم. امنیت پایدار از طریق ناامن کردن دیگران به دست نمی‌آید. هیچ ملتی نمی‌تواند به منافع خود دست یابد، بدون اینکه منافع دیگران را نیز در نظر نگیرد. چه بخواهیم و چه نخواهیم این سرنوشت محتوم همه ماست.»

ظریف نوشت: «در هیچ نقطه‌ای از دنیا اهمیت این ساز و کارها مشهودتر از منطقه خلیج فارس و بعد از آن خاورمیانه اسلامی نیست و نیاز به یک ارزیابی هوشمندانه از پیچیدگی‌های منطقه و اتخاذ سیاست‌هایی پایدار به منظور مواجهه با آن غیرقابل انکار است.»

■ طرح ۴ ماده‌ای برای یمن

ظریف بار دیگر طرح چهار ماده‌ای ایران برای پایان دادن به بحران یمن را مطرح کرد و نوشت: «اگر قرار باشد یک موضوع را از میان فجایع جاری منطقه برای شروع مباحثات جدی انتخاب کنیم، یمن یک نمونه خوب خواهد بود. ایران یک رهیافت معقول و اجرایی برای حل این بحران دردناک و غیرضروری ارائه داده است. طرح چهار ماده‌ای ارائه شده ایران خواستار آتش‌بس فوری، کمک‌های انسان‌دوستانه برای غیرنظامیان یمنی، تسهیل گفت‌وگوهای گروه‌های یمنی داخل این کشور و سرانجام هدایت آنها به سمت تشکیل یک دولت فراگیر و گسترده وحدت ملی است.» این طرح به دلیل مخالفت عربستان و متحدان عربی‌اش تاکنون مورد استقبال قرار نگرفته است.

نگاه

هادی محمدی

شبیه‌خوانی‌های هسته‌ای ۲ رئیس جمهور

گاهی در پیامدهای یک رخداد، موضوعاتی ثبت می‌شود که به جز اصل رخداد و اهتمام بدان، شایسته توجه ویژه است و از ارزش قابل توجهی در کنار رویداد اولیه برخوردار است. نیاز به استدلال نیست که توافق هسته‌ای و سیر مذاکرات آن در ۱۲ سال گذشته و خصوصاً دو سال اخیر یک رویداد مهم برای ایران و ۱+۵ تلقی می‌شود ولی با اینکه طیفی از واکنش‌های گوناگون را در داخل و خارج ایران و در عرصه جهانی و داخل بسیاری از کشورها شکل داده است، یک مجموعه جالب از تفسیرهای مشابه و برداشت‌های تقریباً یکسان یا کارکردها و اهداف مشابه را در امریکا و ایران از زبان بالاترین مقام مسئول شاهد هستیم. با اینکه موارد محدودی از مواضع متفاوت هم از سوی آقای دکتر روحانی و اوباما در مورد توافق وجود دارد ولی عناوین زیادی از تفسیرهای مشابه بر آن غلبه دارند. هر دو رئیس جمهور از توافق به عنوان پیروزی سخن گفته‌اند. اوباما برای کسب تأیید دیگر ارکان نظام، در کنگره این کشور تلاش زیادی برای قانع کردن آنها به اجرا گذاشته و برای بی‌اثر کردن مخالفت‌های آنان تهدید به وتوی مصوبه کنگره کرده است. دکتر روحانی هم همین تلاش مشابه را دارد و از زبان سخنگوی محترم دولت، تلاش می‌کند جایگاه قانونی مجلس شورای اسلامی از روند تصویب این توافق حذف شود و آن را یک امر نهایی شده که فقط مسیرهای پروتکلی را طی خواهد کرد، نشان می‌دهد. اوباما این توافق را مهم‌ترین کارت پیروزی خود در دیپلماسی و حتی با عنوان تاریخی می‌داند و معتقد است مخالفان آن عده‌ای بی‌اطلاع هستند. دکتر روحانی هم، مهم‌ترین دستاورد دولت دو ساله خود را و حتماً با شاخص تاریخی، توافق هسته‌ای می‌داند و مخالفان آن را با تعابیر کمی تندتر از اوباما توصیف می‌کند. اوباما از مردم و موافقان توافق می‌خواهد صدای خود را به کنگره برسانند. دکتر روحانی هم از نخبگان طرفدار توافق ژنو خواسته بود صدای تأیید خود را بلندتر کنند. نگاه اوباما به پیامدهای توافق هسته‌ای یک کارکرد حزبی، انتخاباتی و رقابتی است تا موقعیت حزب دموکرات را در انتخابات ریاست جمهوری و میان‌دوره‌ای کنگره تقویت کند و گوی رقابت و مزیت‌های عقلانی را از حریف خود برباید. آقای دکتر روحانی هم این فرصت را از دست نداده و چه مستقیم و غیر از طریق رسانه‌ها و چهره‌های حامی، از اینکه اعتبار و امتیاز توافق هسته‌ای را در جریان انتخابات و نگاه جناحی در تعامل گفتمانی با غرب یا رخدادهای انتخابات مجلس و ریاست جمهوری در دوره بعد از دست ندهد، کوتاهی نکرده است. اوباما در مواضع علنی عده‌ای را متهم می‌کند که بودجه برای از بین بردن توافق گذاشته‌اند و دکتر روحانی نیز با تعبیر کاسبان تحریم از مخالفان خود که عزم جدی برای رد کردن توافق دارند، اسم می‌برد. اوباما در بیان دفاع از مفاد توافق، همه هدف‌های امریکایی را تحقق یافته می‌داند و تقریباً اشاره‌ای به امتیازهای ایرانی نمی‌کند. آقای دکتر روحانی هم همه هدف‌ها و خطوط قرمز را دست یافته تلقی می‌کند و فقط با تعبیر ۲-۳ برای پیروزی، سهم امریکایی را نادیده نمی‌گیرد و به آن اعتراف می‌کند.

اوباما نگاه خود را صرفاً به مفاد توافق هسته‌ای محدود نمی‌کند و به دنبال گره زدن این مسیر به دیگر اهداف امریکایی، چه برای تعامل بیشتر با ایران در مسائل منطقه‌ای و چه برای کسب امتیاز تغییر رفتار در ایران (یا به تعبیر دیگر تغییر نظام) است و توافق هسته‌ای را یک فرصت پایه برای امریکا در قبال ایران می‌داند. آقای دکتر روحانی هم با واژگان دیگری، هم به مزایای این توافق برای حل همه مشکلات نیم نگاهی دارد و هم این توافق را مبنایی برای تعامل با امریکا، مثلاً در قالب حل مشکلات منطقه‌ای و بین‌المللی قرار می‌دهد و اعتمادسازی بین دو کشور را از این طریق میسر می‌داند. اوباما با شکست در کسب تأیید و اجرای توافق هسته‌ای، همه چیز را از دست رفته می‌داند و تحریم‌ها را غیرقابل استمرار و اجماع بین‌المللی علیه ایران را شکست‌خورده و نهایتاً شکست در انتخابات را قطعی می‌داند. آقای دکتر روحانی هم رد کردن توافق از سوی ایران را فرصت‌سوزی و خودزنی دانسته و مهم‌تر از آن اینکه شکست در مذاکره و اجرای توافق هسته‌ای را شکست در دور دوم انتخابات ریاست جمهوری می‌داند. این لیست تفسیرهای مشابه از یک توافق به عناوین فوق محدود نمی‌شود ولی برخی مواضع متضاد و غیرمشابه هم وجود دارد که در بین آنها، دو تفسیر جالب وجود دارد.

اوباما با بدترین مفاهیم و صفات و اتهامات نسبت به مردم ایران و مقامات ایرانی خطاب خود را تنظیم می‌کند ولی آقای دکتر روحانی رئیس جمهور امریکا را محترم می‌داند. اوباما مبنای توافق و اجرای تعهدات را در بی‌اعتمادی نسبت به طرف ایرانی می‌داند، حال آنکه آقای دکتر روحانی آن را بر اساس احترام متقابل و «درست‌گویی» می‌داند که منطق «درشت‌گویی» در دولت قبلی را به عنوان روش نامتعادل و غیرعقلانی کنار زده است. در حالی که اوباما و بقیه مقامات امریکایی بر مکانیسم‌های گوناگون خود در توافق هسته‌ای پافشاری می‌کنند و موضع موشکی و بازرسی‌ها را با شدیدترین اتهامات و بی‌اعتمادی به ایران مورد تأکید قرار می‌دهند، آقای دکتر روحانی و برخی از اعضای تیم مذاکره‌کننده هسته‌ای، بر مبنای اعتماد(سازی) معتقدند چون ایران موشک‌هایش بر اساس اولیه طراحی حمل کلاهک هسته‌ای نبوده، پس قضیه منتفی است!

تفسیرهای مشابه و متضاد می‌تواند به عنوان شاخصی برای ارزیابی از روندهای مرتبط با توافق هسته‌ای، نوع رفتارهای آتی هر یک از دو طرف یا موانع یا مشکلاتی که ممکن است در مسیر توافق شکل گیرد، مورد توجه و اتکا باشد.

اخبار کوتاه

■ سفر پادشاه عربستان به فرانسه نیمه تمام ماند

در پی خشم و اعتراض مردم فرانسه نسبت به سفر پادشاه عربستان به کشورشان برای گذراندن تعطیلات، وی روز یکشنبه سفر خود را نیمه‌تمام گذاشته و راهی مراکش شد. «سلمان بن عبدالعزیز» پادشاه عربستان سعودی پس از هشت روز اقامت در ویلای اختصاصی خود در جنوب شرق این کشور، با نیمه‌تمام گذاشتن سفر خود، یکشنبه شب با پروازی از فرودگاه شهر نیس، راهی مراکش شد. به گفته یک مسئول محلی فرانسوی، حدود دو سوم از یک هزار خدمه کاروان ملک سلمان به همراه وی فرانسه را ترک کرده‌اند.

■ ارتش مصر در پی سیستم‌های اطلاعاتی روسیه

مصر به دنبال در اختیار گرفتن سیستم‌های اطلاعاتی - نظامی روسیه است. خبرگزاری روسی اسپوتنیک اعلام کرد یک هیئت نظامی مصر در یک مأموریت آموزشی ضد تروریستی برای نیروهای منطقه‌ای شرکت کردند که شامل یک هزار و ۲۰۰ سرباز و ۴۰۰ یگان سخت‌افزارهای نظامی بود. رئیس این هیئت نظامی مصر گفت: ما شاهد فعالیت سیستم‌های اطلاعاتی روسیه در این عملیات بودیم و خواهان در اختیار گرفتن این سیستم‌ها هستیم. این مقام نظامی مصر با بیان اینکه خواستار هستیم نیروهای ویژه ما این گونه سیستم‌ها را در اختیار داشته باشند، به سیستم اطلاعاتی استریلتس اشاره داشت. به دنبال حملات گسترده شبه نظامیان در منطقه سینا، مقامات امنیتی مصر تدابیر ضد تروریستی گسترده‌ای را علیه عوامل حملات به نیروهای امنیتی این کشور اتخاذ کرده‌اند.

■ ارتباط با داعش علت کشته شدن رهبر گروه «جهنگوی» بود

پلیس پاکستان روز دوشنبه در بیانیه‌ای گفت که رهبر لشکر جهنگوی این اواخر ارتباطات بسیار نزدیکی با گروه داعش برقرار کرده و برنامه‌هایی نیز در جهت انجام عملیات‌های تروریستی در دستور کار داشت. به اذعان پلیس پاکستان، کشته شدن «ملک اسحاق» رهبر لشکر جهنگوی نه تنها ضرر جبران ناپذیری به این گروه وارد کرده است بلکه ضربه مهلکی علیه داعش در پاکستان محسوب می‌شود. گزارش‌ها نشان می‌دهد ملک‌اسحاق به دنبال جذب نیرو برای داعش بود و با مرتبط کردن این گروه با لشکر جهنگوی زمینه نفوذ داعش در پاکستان را فراهم آورد.